

Innst. O. nr. 26

(2003-2004)

Innstilling til Odelstinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag til endring i lov om Stortingets ombudsmann for forvaltningen

Til Odelstinget

FORSLAG TIL ENDRINGER I LOV OM STORTINGETS OMBUDSMANN FOR FORVALTNINGEN

Sivilombudsmannen har i skriv til Stortinget av 21. februar 2003 oversendt forslag til endring i lov om Stortingets ombudsmann for forvaltningen av 22. juni 1962 nr. 8 (ombudsmannsloven).

I Innst. S. nr. 229 (2001-2002) bad kontroll- og konstitusjonskomiteen ombudsmannen komme med konkrete forslag om hvordan ombudsmannens forhold til menneskerettighetene bør løses i lov og instruks.

På denne bakgrunn har Sivilombudsmannen fremmet forslag til tilføyelse i ombudsmannsloven § 3 om ombudsmannens forhold til menneskerettighetene.

Forholdet til menneskerettighetene

Ved lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) er det fastsatt at tre internasjonale menneskerettighetskonvensjoner med protokoller skal gjelde som norsk lov i den utstrekning de er bindende for Norge, jf. menneskerettsloven § 2. De tre konvensjonene er Den europeiske menneskerettskonvensjon, FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Lovens formål er å styrke menneskerettighetenes stilling i norsk rett, jf. § 1. Etter lovens § 3 skal bestemmelsene i de konvensjoner

og protokoller som er nevnt i lovens § 2 ved motstrid gå foran bestemmelser i annen lovgivning. De menneskerettighetskonvensjonene som gjelder som norsk lov har stor betydning for borgernes rettsstilling på ulike rettsområder.

I St.meld. nr. 21 (1999-2000) s. 25 er bl.a. ombudsmannen nevnt som en ordning som spiller en sentral rolle i å kontrollere at norske myndigheter oppfyller sine menneskerettighetsforpliktelser. Ved behandlingen av meldingen i Stortinget tok flertallet i utenrikskomiteen opp spørsmålet om å styrke Stortingets kontroll med forvaltningen i forhold til mulige brudd på menneskerettighetene. Komiteen viste til ombudsmannens undersøkelse vedrørende varetektsforhold i årsmeldingen for 1997 og bad Stortingets presidentskap "vurdere om det kan være grunn til å endre loven eller instruksene for å understreke at dette er et viktig sakfelt for ombudsmannen", jf. Innst. S. nr. 23 (2000-2001) s. 3. Presidentskapet fulgte dette opp ved brev 18. januar 2001 til ombudsmannen og bad om en uttalelse fra ombudsmannen om det var grunn til å endre loven eller instruksene. I brev til Presidentskapet 7. mars 2001 gav ombudsmannen uttrykk for at det både for å tydeliggjøre ombudsmannens arbeidsområde og markere menneskerettighetenes betydning, ville være en fordel at forholdet til menneskerettighetene var uttrykkelig nevnt i ombudsmannens regelverk. Dette er også omtalt i ombudsmannens årsmelding for 2001 (Dokument nr. 4 (2001-2002) s. 32-33).

Det er behov for at den enkelte borger kan få informasjon om sin rettsstilling fra en instans som står utenfor forvaltningen. Ved å klage til ombudsmannen har borgeren en rimelig og enkel mulighet til å få undersøkt om offentlige myndigheter har krenket hans eller hennes rettigheter. Sivilombudsmannen ser det som viktig i den forbindelse å kunne gi den enkelte borger informasjon om sin rettsstilling i lys

av det som han mener følger av menneskerettighetskonvensjonene. Denne siden ved ombudsmannens virksomhet bør også komme direkte til uttrykk i loven. Det vil for det første gi informasjon til publikum om at menneskerettighetene er en del av det rettslige grunnlaget for ombudsmannens arbeid. For det andre vil det også være et signal til forvaltningen om at ombudsmannen også har som oppgave å bidra til å sikre at menneskerettighetene blir respektert.

For å styrke ombudsmannens muligheter for å bidra til dette har det blitt innledet et samarbeid med Senter for menneskerettigheter ved Universitetet i Oslo. Siktemålet er å inngå en samarbeidsavtale med utgangspunkt i de oppgaver henholdsvis ombudsmannen og senteret har.

Ombudsmannen foreslår på denne bakgrunn at det i ombudsmannsloven § 3 gis en tilføyelse om at ombudsmannen også skal bidra til at menneskerettighetene respekteres. Samtidig blir det foreslått at bestemmelsen gis en noe annen språklig utforming. Bestemmelsen foreslås endret til:

"Som Stortingets tillitsmann skal ombudsmannen på den måte som er fastsatt i denne lov og i hans instruks, søke å sikre at det i den offentlige forvaltning ikke øves urett mot den enkelte borger og bidra til at menneskerettighetene respekteres."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Berit Brørby, Kjell Engbretsen og Jørgen Kosmo, fra Høyre,

André Dahl og Martin Engeset, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og Henrik Rød, fra Sosialistisk Venstreparti, Siri Hall Arnøy og Ragna Flotve, og fra Kristelig Folkeparti, Modulf Aukan, slutter seg til den foreslåtte endringen i ombudsmannsloven § 3 med den begrunnelse som er angitt ovenfor.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endring i lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen

I

I lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen gjøres følgende endring:

§ 3 skal lyde:

Som Stortingets tillitsmann skal ombudsmannen på den måte som er fastsatt i denne lov og i hans instruks, søke å sikre at det i den offentlige forvaltning ikke øves urett mot den enkelte borger og bidra til at menneskerettighetene respekteres.

II

Loven trer i kraft 1. januar 2004.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 27. november 2003

Martin Engeset
fung. leder

Ragna Flotve
ordfører